

Philzuid

Sinfonia

Philzuid

Lin Liao dirigent

Fleur Barron mezzosopraan

Missy Mazzoli 1980

Sinfonia (for Orbiting Spheres) (2013)

Gustav Mahler 1860-1911

Rückert-Lieder (1901/1902)

- Ich atmet' einen linden Duft
- Blicke mir nicht in die Lieder!
- Um Mitternacht
- Liebst du um Schönheit
- Ich bin der Welt abhanden gekommen

Jean Sibelius 1865-1957

Pelléas & Mélisande, opus 46 (1905)

- Bij de kasteelpoort
- Mélisande
- Bij de zee
- Bij een bron in het park
- De drie blinde zusters
- Pastorale
- Mélisande aan het spinnewiel
- Entr'acte
- De dood van Mélisande

vrijdag 20 september 2024
20.00 - 21.15 uur
Theater aan het Vrijthof
Papiruszaal

Toelichting

Gaan liefde en de vrije wil samen? Is het mogelijk om te ontsnappen aan een eenmaal ingezet systeem? Zijn menselijke emoties beheersbaar en kunnen we ze naar eigen keuze toelaten, of blijft het leven een rollercoaster van gevoelens? Het zijn zomaar wat vragen die de drie werken die vandaag op het programma staan met elkaar verbinden. In *Pelléas et Mélisande*, het beroemde toneelstuk van Maeterlinck waarvoor Jean Sibelius muziek schreef, lijkt de liefde tussen de twee hoofdpersonen ondanks alle fatale gevolgen onvermijdelijk. In Missy Mazzoli's *Sinfonia* draait alles om een klinkend zonnestelsel waar het lastig uit ontsnappen is. En Mahlers *Rückert-Lieder* schilderen in beknopte vorm de weidsheid aan menselijke emoties van een ode aan de pure liefde tot het gevoel niet thuis te horen in de aardse wereld.

Missy Mazzoli

Sinfonia (for Orbiting Spheres)

Hoewel Missy Mazzoli door *The New York Times* omschreven werd als 'een van de meer consistente, inventieve en verrassende componisten die nu in New York werken', is ongrijpbaar een term die beter bij haar past. Ze is actief als keyboardspeler in haar elektroakoestische (pop)band Victoire, ze schrijft opera's en orkestmuziek en is net zo geliefd bij pop als bij klassiek georiënteerd publiek. Ze werd al eens de 'post-millennium Mozart' genoemd. Ook heeft haar werk trekken van de Haagse School; ze studeerde enige tijd bij Louis Andriessen aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Dat is ook te horen in *Sinfonia (for Orbiting Spheres)*, haar eenentwintigste-eeuwse versie van de 'muziek der sferen'.

Ze noemt het in 2013 geschreven werk “muziek in de vorm van een zonnestelsel, een verzameling rococo-loops die in een grote baan om elkaar heen draaien”. Het woord sinfonia verwijst daarbij naar de barokke vorm voor kamerorkest. In Italië was dit tot in de late middeleeuwen ook het woord voor draailier. Mazzoli behandelt het orkest als één grote draailier, waarbij diverse thema's schijnbaar arbitrair om elkaar heen draaien. In haar eigen woorden: “Het is een stuk dat draait en kolkt, dat centimeters dicht bij de luisteraar komt om vervolgens in een razend tempo weg te springen, waarbij het ensemble verandert in een geïmproviseerde draailier, roekeloos de ruimte in geslingerd.” De versie voor groot orkest uit 2016, die ze in 2021 reviseerde, maakt onder andere gebruik van synthesizers, bijzondere speeltechnieken en mondharmónica's gespeeld door de koperblazers.

Gustav Mahler

Rückert-Lieder

Mazzoli's *Sinfonia* zou zomaar opgevat kunnen worden als een ode aan de hoofdpersoon in Gustav Mahlers lied *Ich bin der Welt abhanden gekommen*. De tekst van Friedrich Rückert handelt immers over een persoon die zich op deze aarde niet thuis voelt en het, in elk geval in zijn geest, elders zoekt: 'Ich leb' allein in meinem Himmel, in meinem Lieben, in meinem Lied'. Ook de teksten over de aard van het werk van de dichter (*Blicke mir nicht in die Lieder!*), een geur die direct herinnering brengt aan de geliefde (*Ich atmet' einen linden Duft*) en de machteloosheid van de mens (*Um Mitternacht*) zijn

A black and white portrait of Missy Mazzoli. She has long, dark, wavy hair with bangs and is looking slightly to the side with a thoughtful expression. She is wearing a dark, textured top and a necklace with a large circular pendant. The background is a soft-focus cityscape.

*“Het is een stuk
dat draait en kolkt.”*

Missy Mazzoli

direct herkenbare notities van de veelschrijver die Rückert was. Duizenden gedichten zijn er van zijn hand en de keus van vier liederen die Mahler in 1901 maakte is ook niet bedoeld als een cyclus. Het zijn zelfstandige liederen die hij zeer zorgvuldig orkestreerde voor kamerorkest en stem. Alleen *Liebst du um Schönheit* ontstond later, in 1902. Mahler schreef het voor zijn kersverse vrouw Alma, zoals ze zelf aangeeft in haar memoires: "Ik speelde op de piano veel Wagner, en dat bracht Mahler op het idee voor een alleraardigste verrassing. Hij componeerde voor mij het enige liefdeslied dat hij ooit heeft gemaakt en dat stopte hij tussen de titelpagina en het eerste blad van *Die Walküre*."

In tegenstelling tot de andere vier liederen orkestreerde Mahler *Liebst du um Schönheit* niet. Dat deed Max Puttmann in 1910 toen de liederen gepubliceerd werden. Ze blinken vooral uit door de orkestratie en niet door de tekst die als sentimenteel wordt beschouwd. Ook al noemde Mahler de gedichten van Rückert 'pure lyriek'. Het maakt niet uit. Mahler stond op het standpunt dat een componist zich beter bezig kon houden met de mindere gedichten. De beste poëzie had immers geen muziek nodig.

Alma Mahler

Ich atmet' einen linden Duft!

Ich atmet' einen linden Duft!
Im Zimmer stand
ein Zweig der Linde,
ein Angebinde
von lieber Hand.
Wie lieblich war der Lindenduft!

Wie lieblich ist der Lindenduft!
Das Lindenreis
brachst du gelinde!
Ich atme leis
im Duft der Linde
der Liebe linden Duft.

Blicke mir nicht in die Lieder

Blicke mir nicht in die Lieder!
Meine Augen schlag' ich nieder,
wie ertappt auf böser Tat.
Selber darf ich nicht getrauen,
ihrem Wachsen zuzuschauen.
Deine Neugier ist Verrat!

Bienen, wenn sie Zellen bauen,
lassen auch nicht zu sich schauen,
schauen selber auch nicht zu.
Wenn die reichen Honigwaben
sie zu Tag gefördert haben,
dann vor allen nasche du!

Um Mitternacht

Um Mitternacht
hab' ich gewacht
und aufgeblickt zum Himmel;
kein Stern vom Sternengewimmel
hat mir gelacht
um Mitternacht.

Um Mitternacht
hab' ich gedacht
hinaus in dunkle Schranken.
Es hat kein Lichtgedanken
mir Trost gebracht
um Mitternacht.

Um Mitternacht
nahm ich in acht
die Schläge meines Herzens;
ein einz'ger Puls des Schmerzens
war angefacht
um Mitternacht.

Um Mitternacht
kämpft' ich die Schlacht,
o Menschheit, deiner Leiden;
nicht konnt' ich sie entscheiden
mit meiner Macht
um Mitternacht.

Um Mitternacht
hab' ich die Macht
in deine Hand gegeben!
Herr! über Tod und Leben
du hältst die Wacht
um Mitternacht!

Gustav Mahler

Liebst du um Schönheit

Liebst du um Schönheit,
o nicht mich liebe!
Liebe die Sonne,
sie trägt ein gold'nes Haar!

Liebst du um Jugend,
o nicht mich liebe!
Liebe den Frühling,
der jung ist jedes Jahr!

Liebst du um Schätze,
o nicht mich liebe.
Liebe die Meerfrau,
sie hat viel Perlen klar.

Liebst du um Liebe,
o ja, mich liebe!
Liebe mich immer,
dich lieb' ich immerdar.

Ich bin der Welt abhanden gekommen

Ich bin der Welt abhanden gekommen,
mit der ich sonst viele Zeit verdorben,
sie hat so lange nichts von mir vernommen,
sie mag wohl glauben, ich sei gestorben!

Es ist mir auch gar nichts daran gelegen,
ob sie mich für gestorben hält,
ich kann auch gar nichts sagen dagegen,
denn wirklich bin ich gestorben der Welt.

Ich bin gestorben dem Weltgetümmel,
und ruh' in einem stillen Gebiet!
Ich leb' allein in meinem Himmel,
in meinem Lieben, in meinem Lied!

Friedrich Rückert (1788-1866)

Jean Sibelius

Pelléas & Mélisande

Bij de eerste uitvoering van *Pelléas & Mélisande*, een toneelstuk van de Belg Maurice Maeterlinck dat op 16 mei 1893 in première ging, wees niets erop dat het zo'n belangwekkend werk zou worden. In het Franse Théâtre des Bouffes-Parisiens werd het werk al na één opvoering van het programma gehaald. Pas daarna ging het symbolistische werk leven. Vooral door de aandacht van destijds al belangwekkende componisten. Gabriel Fauré schreef in 1898 toneelmuziek bij het stuk, nadat Claude Debussy geweigerd had omdat hij met een opera bezig was over hetzelfde onderwerp. Die opera, zijn enige, zou in 1902 in première gaan. Arnold Schönberg vatte het verhaal in 1905 samen in een spraakmakend symfonisch gedicht. In hetzelfde jaar schreef Jean Sibelius op verzoek van het Zweeds Theater in Helsinki prachtige muziek bij het toneelstuk van Maeterlinck. De tien nummers, vijf ouvertures tot de vijf aktes en vijf andere stukken waaronder het lied *De trenne blinda systar* (De drie blinde zusters), beter bekend als *Mélisandes Lied*, waren voor een groot deel verantwoordelijk voor het succes van deze Finse versie van Maeterlincks symbolistische sprookje over de driehoeksverhouding tussen Golaud, de kleinzoon van koning Arkel, die Mélisande claimt, zijn halfbroer Pelléas en Mélisande zelf. De liefde tussen Pelléas en Mélisande blijkt onvermijdelijk, waarop Golaud zijn halfbroer vermoordt. Mélisande sterft uiteindelijk in het kraambed.

Kort na de eerste uitvoeringen kwam Sibelius' uitgever met een suite die bestaat uit negen delen, met daarin een instrumentale versie van het lied. Aan de hand van deze negen delen is het verhaal aardig te volgen, vanaf het mysterieuze begin, met een thema dat BBC-kijkers kennen van de langlopende documentaireserie *The Sky at Night*, tot de tragische dood van Mélisande met het aangrijpend wegstervend orkest.

Paul Janssen

Jean Sibelius

De Finse versie van Maeterlincks symbolistische sprookje 'Pelléas & Mélisande' dankte zijn succes in hoge mate aan de toneelmuziek van Jean Sibelius.

Philzuid

Philzuid, opgericht in 2013, is een flexibel symfonieorkest dat vanuit Eindhoven en Maastricht de inwoners van Noord-Brabant, Limburg en Zeeland wil bereiken, maar ook daarbuiten. De Brit Duncan Ward is chef-dirigent. Het orkest brengt een breed symfonisch repertoire en maakt zich sterk voor innovatie, mede gesteund door onderzoek naar veranderingen in de wereld van de klassieke muziek in samenwerking met het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music (MCICM). Verder is educatie een belangrijk aandachtspunt, met programma's voor scholieren waarin zij van dichtbij kunnen kennismaken met de kracht en magie van muziek. Zo wordt talentontwikkeling van de musici van morgen gestimuleerd. Philzuid werkt mee aan onder meer Opera op de Parade en Opera Sing Along in 's-Hertogenbosch, het Liberation Concert in Margraten, festival Cultura Nova in Heerlen en de populaire Vastelaovend- en Carnavalsconcerten in Limburg en Brabant.

Lin Liao dirigent

De in Duitsland wonende Taiwanese dirigente Lin Liao maakt dit seizoen haar debuut bij onder meer het Deutsches Symphonie-Orchester Berlin en het Münchener Kammerorchester. Daarnaast leidt ze projecten bij gezelschappen als Klangforum Wien, Ensemble intercontemporain en Ensemble Ascolta. Voor de operafestivals in Aarhus en Kopenhagen brengt ze de nieuwe opera *Girl with a Hurricane Brain* van Laura Bowler onder regie van Katie Mitchell in première.

Afgelopen jaren leidde ze het Orchestre de Paris, het Mozarteumorchester Salzburg, het Festivalorchester van het Schleswig-Holstein Musik Festival en het WDR Sinfonieorchester, dit laatste onder meer in een multimediale uitvoering van *Tierkreis* van Karlheinz Stockhausen. Ook dirigeerde ze het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het ORF Radio-Sinfonieorchester Wien, Beethoven Orchester Bonn, het National Taiwan Symphony Orchestra en het

Taipei Symphony Orchestra, en ensembles gespecialiseerd in nieuwe muziek, zoals Askol|Schönberg, Ensemble Contrechamps, Norrbotten NEO, Ensemble Modern en Ensemble Ulysses.

Lin Liao heeft een bijzondere band met de Lucerne Festival Academy, waar ze onder meer Stockhausens *Gruppen* (2007) en *Inori* (2018) dirigeerde. Daarnaast treedt ze geregeld op bij het Ultraschall Festival Berlin, ManiFeste in Parijs, Musica in Straatsburg en Klangspuren in Schwaz. Ze dirigeerde opera's van Mozart, Verdi,

Lin Liao © Kirsten Nijhof

Rossini en Puccini, maar ook de wereldpremière van *The Peach Blossom Fan* van Chang-Fa Yiu, waarin Peking Opera samengaat met een westers symfonieorkest.

In de jaren 2020-2022 doceerde Lin Liao aan de Hochschule für Musik und Theater 'Felix Mendelssohn Bartholdy' in Leipzig. In Taiwan droeg ze bij aan het bevorderen van hedendaagse muziek onder getalenteerde Taiwanese musici.

Lin Liao studeerde compositie en piano aan de Taipei National University of the Arts en behaalde met onderscheiding haar diploma orkestdirectie aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen.

Fleur Barron mezzosopraan

Fleur Barron heeft een Engelse vader en een Singaporese moeder, werd geboren in Ierland, groeide op in Hongkong en woont in Londen. Ze behaalde een bachelor literatuurwetenschap aan Columbia University, studeerde af aan de Manhattan School of Music in New York en wordt gecoacht door Barbara Hannigan.

In seizoen 2022/23 was ze een van de 'Hemelbestormers' in een serie van Het Concertgebouw en gedurende meerdere seizoenen is ze artistiek partner van het Orquesta Sinfonica del Principado de Asturias in Oviedo. Bij het San Francisco Symphony Orchestra vertolkte ze de hoofdrol in de opera *Adriana Mater* van Kaija Saariaho, een productie onder regie

van Peter Sellars en geleid door Esa-Pekka Salonen. Bij het Festival d'Aix-en-Provence zong ze Ottavia in Monteverdi's *L'incoronazione di Poppea*. Verder zong ze onder meer de rol van La Zelatrice in *Suor Angelica* bij de Berliner Philharmoniker onder leiding van Kirill Petrenko, Olga en Paulina in Tsjaikovski's *Schoppenvrouw* bij Garsington Opera en Opera de Toulon en debuteerde ze met de titelrol van *Carmen* bij Arizona Opera.

Fleur Barron geeft masterclasses en seminars aan diverse conservatoria in de Verenigde Staten en Engeland.

Fleur Barron

New European Ensemble

Voices

Hans Werner Henze *Voices*

Verzet kan een roeping zijn, maar heeft zelf een stem en die gehoord wil worden. In 1973, nadagen van de Viëtnam-oorlog, liet Hans Werner Henze twintig verzetsdichters aan het woord in de tweeëntwintig liederen van zijn cyclus *Voices*. Een volledige uitvoering van het werk, zoals nu, duurt ruim anderhalf uur.

Henze schreef *Voices* voor een vrouwelijke en een mannelijke vocale solist, met instrumentale groepen waarvan de vijftien musici naast hun eigen instrument ook zo'n zeventig 'wereldpercussie'-instrumenten bespelen, van glas tot gong. De epiloog is een precolumbiaans Bloemenfeest, visioen van een vrediger wereld.

Henze noemde *Voices* zijn 'Lied von der Erde'. Zelf was hij uit het naoorlogse Duitsland naar het mythische paradijs Italië geëmigreerd, op de vlucht voor zowel homofobie als het in zijn ogen totalitaire serialisme van de avant-garde componistenkliek in Darmstadt. Hij liet een immens oeuvre na en *Voices* is wellicht een van zijn meest beklivende en nog steeds hoogst actuele werken.

zaterdag 21 september 2024

20.00 - 21.45 uur

Theater aan het Vrijthof

Papyruszaal

Musica Sacra Maastricht is een coproductie van Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof en wordt mede mogelijk gemaakt door

Gemeente Maastricht

provincie limburg

FONDS 21

VSBfonds, iedereen doet mee

Met dank aan Stichting Katholiek Steunfonds Onderwijs Maastricht en Omgeving (KSOM).

Festivalleiding en fondsenwerving Erwin Roebroeks **Programmacommissie** Jacques Giesen (vz), Sylvester Beelaert, Bas Geerts, Jos Leussink, Erwin Roebroeks, Tamar Tarenskeen, Saskia Törnqvist en Susanne Vermeulen **Marketing, vormgeving en publiciteit** Charlene Arsasemita, Willemijn Doelman en Emmanuel Merkus **Productie** Raf Meijers **Hoofdredactie** Erwin Roebroeks **Redactie** Sylvester Beelaert, Philip Leussink en Jacinta Wetzler **UITbalie** Susan Meisen en Flora Minis **Technische coördinatie** Judith Bruijnzeels en Frank Wijnands **Expositiebegeleiding** Peter Snellens **Facilitair** Nandi Nijsten **Financiën** Jos Spauwen **Festivalbeeld** Raani Mohamed en Yaisa Stoop, studenten Vormgeving | Visuele Communicatie, Zuyd Hogeschool **Directeur-bestuurder** Brigitte van Eck **Raad van Toezicht** Klaartje Peters (vz), Barbara de Heer, Bas Huyser, John Monseweije en Ingeborg Stijnen • musicasacramaastricht.nl